

ЗАХИСТ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ: ВПОРЯДКУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Вадим Харченко

*доцент кафедри права Сумського державного
університету, кандидат юридичних наук*

Забезпечення необхідних умов для реалізації права інтелектуальної власності та його захисту є одним з основних напрямів державної політики України з питань національної безпеки, визначених Законом "Про основи національної безпеки України" [1, Ст. 351]. Наша держава, ратифікуючи Угоду про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами [2, Ст. 415] (далі УПС), взяла на себе зобов'язання продовжити удосконалення захисту прав інтелектуальної власності для забезпечення рівня охорони, аналогічного до існуючого у Співтоваристві.

Проблемами кримінально-правового захисту права інтелектуальної власності займалися багато вчених-правників, серед них П.П. Андрушко, В.Д. Гулкевич, А.М. Коваль, С.Я. Лихова, А.С. Нерсесян, М.І. Хавронюк. Але в сучасних умовах побудови цивілізованих ринкових відносин, забезпечення соціальної орієнтації економіки, інноваційного соціально-економічного розвитку це питання в Україні набуло особливої актуальності і значимості для становлення правової демократичної держави європейського типу.

Адаптація законодавства України до *acquis communautaire* здійснювала-

ся та здійснюється відповідно до Закону України "Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського союзу" [3, Ст. 367]. При цьому кримінально-правова сфера ЄС залишає за державами-членами права на застосування національного кримінального законодавства на умовах, які у будь-якому випадку роблять покарання ефективним, пропорційним та дійовим [4, с. 21-42]. Стаття 61 Угоди з торговельних аспектів прав на інтелектуальну власність (далі Угода TRIPS) зазначає, що держави-члени передбачають кримінальні процедури і штрафи, які застосовуються, принаймні, у випадках навмисного підроблення товарних знаків або порушення авторського права, вчинених у комерційних масштабах. Запобіжні заходи включають тюремне ув'язнення, грошові штрафи, достатні, в порівнянні з іншими злочинами подібної тяжкості, щоб запобігти порушенню цих прав [5, с. 443-456].

Таким чином, ефективність захисту права у сфері інтелектуальної власності залежить від досконалості нормативно-правової бази, сформованої інфраструктури національної системи правового захисту цього інституту, у тому числі кримінально-правовими засобами.

У зв'язку із наведеним, законодавча ініціатива народного депутата України V скликання С.М. Гусарова щодо подання на розгляд Верховної Ради України проекту Закону України "Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо впорядкування відповідальності за злочини проти інтелектуальної власності" від 10 липня 2007 року № 4006 [6] є не тільки надзвичайно слухною, а й надзвичайно своєчасною.

27 червня 2007 року у Верховній Раді України були проведені парламентські слухання на тему "Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування". У Рекомендаціях щодо цих слухань, схвалених Постановою Верховної Ради України [7], підкреслюється, що на сьогодні в Україні система правової охорони інтелектуальної власності перебуває у стадії завершення формування, в державі створено сучасну законодавчу базу щодо захисту цих прав, яка узгоджується із загальноновизначеними на міжнародному рівні підходами до забезпечення такого захисту.

З вказаними висновками можна в цілому погодитися в частині створення відповідної кримінально-правової охорони окремих об'єктів права інтелектуальної власності та її узгодженості з вимогами Угоди TRIPS і Світової організації торгівлі (далі — СОТ) [8, Ст. 512]. Норми Кримінального кодексу України, що передбачають захист об'єктів інтелектуальної власності, лише за часів його чинності змінювалися дев'ять разів [9]. Це відносить зазначену групу злочинів до найбільш динамічно змінюваних у системі

Особливої частини кримінального права України.

Разом із тим в Україні за період її незалежності проводилася робота щодо криміналізації окремих діянь та удосконалення існуючих кримінально-правових норм, що передбачають відповідальність за посягання на певні об'єкти права інтелектуальної власності. Жодного разу не було спроби систематизувати зазначені норми в структурі Особливої частини КК України, виходячи із однорідності діянь за тотожним або схожим безпосереднім об'єктом та вчинення цих діянь з однією тією самою формою вини [10, с. 54-55].

Здається парадоксальним, але до останнього часу вказані кримінально-правові норми відповідали системі та структурі Особливої частини закону про кримінальну відповідальність у Кримінальному кодексі України 1960 року ще періоду УРСР та СРСР. Законодавство тих часів передбачало можливість використання державою результатів інтелектуальної діяльності радянських громадян фактично за своєю потребою, що майже повністю виключало саме існування інституту інтелектуальної власності у сучасному його розумінні. Наука радянського кримінального права розглядала питання кримінально-правової охорони вказаних відносин, виключно виходячи із можливих порушень прав авторів та винахідників як частини прав громадян СРСР на працю. Саме такий підхід і зумовив існування у Кримінальному кодексі України 1960 року статей 136 "Порушення авторських прав" та 137 "Порушення прав на винахід чи раціоналізаторську пропозицію", які були віднесені до глави IV Особливої частини "Злочини проти політичних і

трудових прав громадян". На той час, з урахуванням наведених вище підходів, таке визначення вказаних норм Кримінального кодексу та їх місце в системі Особливої частини було повністю обґрунтоване.

Але на сьогодні право інтелектуальної власності являє собою об'єктивні відносини між суб'єктами, які існують у суспільстві, мають певну структуру і взаємодію між різними елементами та охороняються законом про кримінальну відповідальність. Судова практика останнім часом свідчить про зростання ефективності протидії вказаним злочинам. Протягом 2006 року в Україні закінчено розслідування та направлено до суду 462 кримінальні справи з обвинувальними висновками, які стосуються порушення зазначених прав¹. Лише за статтею 176 КК України в 2006 році засуджено 39 осіб (вироки щодо них набрали законної сили), що майже на 50 відсотків більше, ніж у 2005 році [7]. Але така статистика безумовно не відповідає кількісним показникам фактичного вчинення цих злочинів.

Виходячи із цього, законопроект народного депутата України V скликання С.М. Гусарова "Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо впорядкування відповідальності за злочини проти інтелектуальної власності" без перебільшення можна назвати першою законодавчою пропозицією в історії кримінального права України, спрямованою саме на систематизацію кримінально-правової охорони відносин інтелектуальної власності як окремої групи

суспільних відносин. Основною новелою цього законопроекту є створення в структурі Особливої частини Кримінального кодексу України окремого самостійного розділу, який би об'єднував злочинні посягання у сфері інтелектуальної власності.

Обґрунтування щодо необхідності таких змін у наукових колах висловлювалися і раніше, але не знаходили підтримки з боку законодавчої гілки влади [11, с. 18-19]. Наведену ситуацію можна пояснити тим, що раніше ґрунтовних наукових досліджень за наведеною тематикою не проводилося. За весь час розвитку науки кримінального права Радянського Союзу та Української РСР питанням кримінально-правової охорони авторського права та прав на винахід чи раціоналізаторську пропозицію були присвячені лише невеликі за обсягом роботи Б.В. Здравомислова [12]. Відповідна систематизація злочинів у сфері інтелектуальної власності наприкінці минулого століття також не знайшла свого відображення ні в офіційних проектах нового КК України [13], ні в альтернативних проектах, розроблених окремими авторами [14].

На відміну від систематизації кримінального законодавства, що пропонується С.М. Гусаровим, аналіз існуючої системи Особливої частини КК України свідчить про те, що відносини у сфері інтелектуальної власності не враховані кримінальним законодавством як самостійний або один із складових родових (видових) об'єктів злочинів. Відсутність такого єдиного родового

¹ У 2005 році в Україні було закінчено розслідування та направлено до суду 138 кримінальних справ, які стосуються порушення права інтелектуальної власності.

ЗАХИСТ ПРАВ

об'єкта у чинному законі про кримінальну відповідальність визнається і самим законодавцем. Так, Закон України "Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо захисту прав інтелектуальної власності" [15, Ст. 211] передбачає відповідні зміни статей 176, 177 та 229 КК України. При цьому, статті 176 та 177 КК містяться у розділі V Особливої частини "Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина". Стаття 229 КК України передбачена розділом VII "Злочини у сфері господарської діяльності". Таким чином, самим законодавцем визнається той факт, що в чинному КК норми щодо охорони зазначених відносин розпорочені по різних розділах Особливої частини, що є порушенням загальноприйнятого принципу побудови певної системи та певної послідовності.

Крім того, статті 176 та 177 віднесені до розділу V Особливої частини КК України "Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина". Таким чином, у кримінальному законі підкреслюється спрямованість зазначених злочинів саме проти особистих прав і свобод людини та громадянина. Водночас аналіз судової практики свідчить про порушення вказаними діями інтересів здебільшого володарів прав інтелектуальної власності — юридичних осіб. Найпоширенішими прикладами цього є незаконне використання печатних творів, програмного забезпечення, фонограм, відеограм та передач (програм) організацій мовлення.

Слід також зазначити, що чинний КК України передбачає й інші склади злочинів, об'єктами яких є

правовідносини у сфері інтелектуальної власності. Так, до об'єктів права інтелектуальної власності заведено відносити питання недобросовісної конкуренції та захисту комерційної інформації (ноу-хау). В той самий час відповідні склади злочинів сьогодні розглядаються як посягання у сфері господарської діяльності. Безумовно, здійснення господарчої діяльності певним чином пов'язане із вказаними об'єктами права інтелектуальної власності, але не більш ніж з правом людини на життя або з правом власності на речі.

Все наведене свідчить про необхідність внесення змін до існуючої системи та структури Особливої частини КК України. На наш погляд, таке завдання якнайкраще може бути вирішено шляхом реалізації пропозиції народного депутата України V скликання С.М. Гусарова щодо змін до Кримінального кодексу України і доповнення системи Особливої частини КК України окремим самостійним розділом.

На жаль, поряд з надзвичайно слухними пропозиціями зазначений проект Закону України, пояснювальна записка до нього, а також порівняльна таблиця, містить деякі положення дискусійного характеру і навіть положення, з якими неможна погодитися.

Так, у розділі 1. "Обґрунтування необхідності прийняття акта" пояснювальної записки до проекту Закону автором зазначається: "Одним з основних прав людини є право власності. Різновидом права власності є право інтелектуальної власності, яке потребує правового захисту нарівні з правом власності на речі". Абсурдність цієї дефініції, на нашу думку, не викликає будь-якого

сумніву. Право інтелектуальної власності ніколи не було і не може бути різновидом права власності на річ.

Як відомо, основною функцією кримінального права як самостійної галузі права є охоронна функція, яка зумовлена охороною властивими кримінальному праву заходами тих суспільних відносин, що регулюються іншими галузями права [16, с. 14]. Вказана функція прямо зазначена в статті 1 КК. В Україні сьогодні правовідносини у сфері інтелектуальної власності регламентують ратифіковані Верховною Радою України міжнародні угоди, двосторонні угоди із країнами СНД про попередження та припинення використання неправдивих товарних знаків і географічних зазначень та про співробітництво щодо припинення правопорушень у сфері інтелектуальної власності, Книга четверта "Право інтелектуальної власності" Цивільного кодексу України (далі — ЦК України) [17, Ст. 356], низка спеціальних законів, Указ Президента України "Про Тимчасове положення про правову охорону об'єктів промислової власності та раціоналізаторських пропозицій в Україні" від 18 вересня 1992 року № 479/92 та понад сто постанов Кабінету Міністрів України, нормативних актів міністерств і відомств.

В той же час право власності та інші речові права регламентуються Книгою третьою ЦК України. Крім того, стаття 419 ЦК України "Співвідношення права інтелектуальної власності та права власності" безпосередньо зазначає, що право інтелектуальної власності та право власності на річ не залежать одне від одного. Такий помилковий підхід автора законопроекту до визначення

співвідношення цих двох окремих інститутів цивільного права обумовлює цілу низку недоречних порівнянь кримінально-правових норм щодо порушення права інтелектуальної власності та права власності (права власності на річ). Так, в абзаці 2 розділу 1 пояснювальної записки вказується: "Міра покарання за злочини такого виду не повинна бути меншою за злочини аналогічної тяжкості, наприклад, за крадіжку". В той же час, ступінь тяжкості злочинів вже визначена статтею 12 КК України, згідно з якою злочини у сфері інтелектуальної власності (за відсутності кваліфікуючих ознак) в законі про кримінальну відповідальність визначені як невеликої тяжкості, а крадіжка — як злочин середньої тяжкості.

Абзацом 2 розділу 3 "Загальна характеристика та основні положення акта" пояснювальної записки знов зазначає, що проектом пропонується внести зміни в диспозицію статей КК України, що передбачають відповідальність за злочини проти інтелектуальної власності, та узгодити санкції цих статей з санкціями, передбаченими за злочини проти власності. Чому саме із злочинами проти власності у законопроекті та пояснювальній записці не визначається. При цьому слід зазначити, що хибне уявлення про схожість групи злочинів, які аналізуються, із злочинами проти власності не є винятком в доктрині кримінального права. Пропозиції щодо зрівнювання санкцій злочинів у сфері інтелектуальної діяльності та засобів індивідуалізації із санкціями злочинів проти власності (розкраданням чужого майна) окремими науковцями висловлювалися і раніше [18, с.40].

ЗАХИСТ ПРАВ

Як підсумок такого помилкового підходу автора до співвідношення права інтелектуальної власності та права власності на річ є пропозиція щодо місця та нумерації нового розділу в структурі Особливої частини КК, а саме — розділ VI-I "Злочини проти інтелектуальної власності" безпосередньо за існуючим розділом VI Особливої частини "Злочини проти власності".

На нашу думку, місце відповідного нового розділу вже визначено в структурі Особливої частини КК України і достатньо науково обґрунтоване [19]. Тому доцільно розмістити новий розділ, що пропонується, безпосередньо за існуючим розділом V Особливої частини "Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина" надавши йому нумерацію V-I або, за аналогією з Кодексом України про адміністративні правопорушення (далі КУпАП), — V-A. Щодо назви нового розділу, то нам вважається більш доцільним викласти її в іншій редакції. Виходячи з того, що зазначені злочини можуть бути вчинені не тільки проти прав авторів або володарів права інтелектуальної власності, але і безпосередньо вказаними особами, на нашу думку більш бажаним варіантом назви відповідного розділу є "Злочини у сфері інтелектуальної власності". Зазначена практика вже застосовується та пройшла випробування у кримінальному законодавстві багатьох країн ЄС [20].

Заслуговують на увагу і пропозиції щодо внесення змін до диспозицій статей КК України, що передбачають злочини у сфері інтелек-

туальної власності, наведені у порівняльній таблиці до законопроекту. Вони полягають у певних уточненнях існуючих норм кримінального закону щодо характеру дій та предметів, на які здійснюються посягання. Безумовно, відносини інтелектуальної власності натепер характеризуються надзвичайною динамікою свого розвитку. На XII Міжнародній науково-практичній конференції "Захист прав інтелектуальної власності", яка проходила в місті Алушті 16—20 червня поточного року, неодноразово зазначалося про постійне вдосконалення та зміну цих відносин у всьому світі. Така динаміка обумовлює необхідність постійного внесення змін не лише у національні законодавства окремих країн, а й суттєвого корегування міжнародних угод і конвенцій, що регламентують наведені питання [21, с.18-28].

Враховуючи наведене, а також те, що у разі порушення права на об'єкти інтелектуальної власності кримінальним законом встановлюється відповідальність за діяння, які детально описані та розкриті в інших нормативних актах (міжнародних угодах і конвенціях, Конституції України, ЦК України, низці спеціальних законів, постановках Кабінету Міністрів України та актах міністерств і відомств)², у визначенні диспозицій цих норм Особливої частини як описових (у яких описується найбільш істотні ознаки діяння), немає будь-якого сенсу. У цьому разі закон про кримінальну відповідальність за технікою побудови і способом опису ознак конкретного злочину в чинному кримінальному законодавстві викори-

² Наприклад, стаття 50 Закону України "Про авторське право та суміжні права" в пунктах а) — ж) чітко встановлює, що саме є порушенням авторського права і (або) суміжних прав.

стовує бланкетні диспозиції. Зазначений вид диспозиції є більш доцільним щодо злочинів у сфері інтелектуальної власності і тому що акти, які регламентують права на результати інтелектуальної діяльності та засоби індивідуалізації, можуть бути видані або змінені незалежно від закону про кримінальну відповідальність, а кримінально-правова норма з такою диспозицією залишається при цьому без змін.

Тому нам вважається необхідним та достатнім зазначення у диспозиціях відповідних кримінально-правових норм лише на характер та загальні ознаки такого діяння — порушення.

На наш погляд, також не викликає будь-якого сумніву необхідність включення в диспозицію зазначених статей Особливої частини КК як обов'язкової ознаки складу злочину суспільно небезпечних наслідків. Саме настання певних наслідків є підставою криміналізації зазначених порушень та ознакою, на підставі якої проводиться відмежування зазначеної групи злочинів від інших правопорушень (дисциплінарних, цивільно-правових та адміністративних).

У чинному кримінальному законодавстві більшість порушень права інтелектуальної власності визначається як злочин лише у випадку, коли такі порушення завдали матеріальної шкоди у значному, великому або особливо великому розмірі. Відповідно приміткам до статей 176 та 229 КК України, матеріальна шкода вважається завданою в значному розмірі, якщо її розмір у двадцять і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян, у великому розмірі — якщо її розмір у двісті і більше разів перевищує неоподатковуваний міні-

мум доходів громадян, а завданою в особливо великому розмірі — якщо її розмір у тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

В той же час у законопроекті пропонується суттєво знизити нижчу межу визначення матеріальної шкоди як значної до п'яти неоподатковуваний мінімум доходів громадян і таким чином суттєво збільшити коло криміналізованих діянь та розповсюдити кримінальну відповідальність на діяння, що натепер не є злочинами. Крім того, такі зміни суттєво звужують коло відповідних адміністративних правопорушень та обмежують функції адміністративної відповідальності, що призводить до дисбалансу між видами юридичної відповідальності в законодавстві України у разі порушень права інтелектуальної власності.

На цих підставах зазначені зміни чинного КК України неможна визначити як обґрунтовані, необхідні та доцільні.

Також незрозумілими є пропозиції автора законопроекту щодо змін у санкціях статей КК України. З одного боку, пропонується вдвічі зменшити розмір штрафу у разі порушення права інтелектуальної власності, а з іншого — суттєво збільшити строк позбавлення волі (до трьох років у разі вчинення простого (основного) складу злочину).

У пояснювальній записці до законопроекту зазначається: "Часткове посилення відповідальності за злочини проти інтелектуальної власності дозволить знизити рівень злочинності в даній сфері суспільних відносин". Зазначене ще раз підтверджує тезу, що в нашій державі в правосвідомості не лише громадян, а й державних діячів та про-

ЗАХИСТ ПРАВ

фесіоналів є поширеною хибна думка, що жорстокість покарання є кращим засобом боротьби із злочинністю. Історія ж свідчить про те, що жорстокість покарання ніколи не призводила до бажаного результату. Ще Монтеск'є та Бакарія стверджували, що навчений досвідом законодавець краще попередить злочин, ніж буде змушений карати за нього.

Одночасне ж зниження розміру штрафу, поєднане із збільшенням строку позбавлення волі, фактично нівелює ті досягнення в науці кримінального права України, які знайшли своє відображення у КК 2001 року і полягають у запровадженні нових, більш гуманних видів покарання, що не пов'язані із позбавленням волі. Хибність такого підходу підтверджується і останніми змінами кримінального законодавства України щодо гуманізації кримінальної відповідальності [21, Ст. 236]. На помилковість тези про необхідність "...узгодити санкції цих статей з санкціями, передбаченими за злочини проти власності" раніше вже вказувалося.

Також слід зазначити, що віднесення до злочинів у сфері інтелектуальної власності незаконного збирання з метою розголошення або розголошення відомостей, що становлять банківську таємницю (стаття 198-4 проекту Закону) не є правомірним, так як банківська таємниця не є об'єктом права інтелектуальної власності, а вказані дії щодо неї обґрунтовано визначені чинним кримінальним законом як злочин саме у сфері господарської діяльності.

У законопроекті також заслуговує на увагу певна невідповідність обсягу змін до КК України та КУпАП. Якщо, з метою впорядкування відповідальності за злочини у сфері

інтелектуальної власності в КК України, обґрунтовано пропонується "...згрупувати кримінальні норми, що передбачають відповідальність за злочини такого виду, в одному розділі Кримінального кодексу України", то аналогічні зміни до КУпАП не запропоновані. Це не зважаючи на те, що натеper система адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності також не відповідає структурі цього закону. Окремого розгляду заслуговує висновок до цього законопроекту, наданий Головним науково-експертним управлінням, деякі положення якого є не досить обґрунтованими та дискусійними.

Не зважаючи на зазначені та більш дрібні (але не менш важливі) зауваження щодо проекту Закону України "Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо впорядкування відповідальності за злочини проти інтелектуальної власності", який було надано до Верховної Ради України в порядку законодавчої ініціативи народним депутатом України V скликання С.М. Гусаровим, слід ще раз підкреслити важливість та значимість цієї події.

Таким чином, можливо констатувати наступне:

По-перше, в даний час в кримінальному праві України грубо порушується один з основоположних принципів — принцип законності, без дотримання якого неможлива побудова всієї галузі права, окремих її інститутів, правотворча і правозастосовна діяльність.

По-друге, застосування статей 176 та 177 КК України натеper в певній частині суперечить положенням Конституції України, Кримінального

кодексу, загально визнаним принципам і нормам міжнародного права і, як наслідок, недопустимо в судовій практиці і підлягає негайній зміні.

По-третє, притягання до кримінальної відповідальності за вчинення злочинів, передбачених статтями 176 і 177 КК України, у разі посягання на результати інтелектуальної діяльності, правовласниками яких є юридичні особи, в Україні здійснюється незаконно, оскільки при цьому закон про кримінальну відповідальність застосовується за аналогією.

По-четверте, кримінальне законодавство України в даний час не містить відповідних норм-заборон, що передбачають відповідальність за порушення права на результати інтелектуальної діяльності, правовласниками яких є юридичні особи, тобто є істотною прогалиною права.

По-п'яте, не забезпечивши з боку національного законодавства відповідного захисту права на результати

інтелектуальної діяльності і засоби індивідуалізації, який узгоджується із загально визнаними на міжнародному рівні підходами та принципами, Україна не може найближчим часом претендувати на статус держави з розвиненою правовою системою.

І, по-шосте, українським законодавцям, а також вченим-криміналістам слід нарешті сприйняти тезу, обґрунтовану більше десяти років тому [11] і випробувану правозастосовною практикою цілої низки європейських країн³, що злочини у сфері інтелектуальної власності утворюють свою відособлену самостійну групу злочинних посягань, об'єднаних єдиним родовим (видовим) об'єктом, та мають право на своє відособлене, самостійне місце в системі Особливої частини закону про кримінальну відповідальність⁴. ♦

Список використаних джерел:

1. Закон України "Про основи національної безпеки України": від 19.06.2003 р. № 964-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 39. — Ст. 351.
2. Закон України "Про ратифікацію Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами" від 10.11.1994 р. № 237/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 46. — Ст. 415.
3. Закон України "Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського союзу" від 18.03.2004 р. № 1629-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 29. — Ст. 367.
4. Жданов Ю.Н., Лаговская Е.С. Европейское уголовное право. Перспективы развития. М.: Международные отношения, 2001.
5. Основы интеллектуальной собственности. К.: Издательский дом "Ин Юре", 1999.

³ Див., наприклад: Глава 15 "Злочини проти інтелектуальної власності" Особливої частини КК Естонської Республіки (Уголовный кодекс Эстонской республики. СПб.: Изд-во "Юридический центр Пресс", 2001. С.251-255); Глава 11 "Про злочини, що пов'язані з інтелектуальною та промисловою власністю, з ринком та споживачами" (Уголовный кодекс Испании. М.: Изд-во ЗЕРЦАЛО, 1998. С.87-92); Розділ 26 "Злочинні діяння проти конкуренції" Кримінального кодексу ФРН (Уголовный кодекс ФРГ. М.: Изд-во ЗЕРЦАЛО, 2000. С.166,167).

⁴ На нашу думку, найбільш прийнятне включення даної групи злочинів в розділ VII-1 або VII-A "Злочини у сфері інтелектуальної власності". Термін "у сфері" бажаніший ніж "проти", оскільки ряд посягань може бути здійснений і самими володарями цих прав.

ЗАХИСТ ПРАВ

6. Проект Закону України "Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо впорядкування відповідальності за злочини проти інтелектуальної власності" // http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511.
7. Рекомендації парламентських слухань: "Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування" від 19.07.07 // *Голос України*. — 2007. — № 125.
8. Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо правової охорони інтелектуальної власності стосовно виконання вимог, пов'язаних із вступом України до СОТ" від 31.05.2007 р. № 1111-V // *Відомості Верховної Ради України*. — 2007. — № 44. — Ст. 512.
9. Закони України від 17 січня 2002 року, 3 квітня 2003 року, 22 травня 2003 року, 10 липня 2003 року, 16 грудня 2004 року, 6 липня 2005 року, 9 лютого 2006 року, 31 травня 2007 року // *Відомості Верховної Ради України*. — 2002. — № 17. — Ст. 121; 2003. — № 26. — Ст. 199; 2003. — № 35. — Ст. 271; 2004. — № 7. — Ст. 46; 2005. — № 5. — Ст. 119; 2005. — № 33. — Ст. 432; 2006. — № 26. — Ст. 211; 2007. — № 44. — Ст. 512.
10. Бажанов М.И. Множественность преступлений по уголовному праву Украины. — Харьков: Право, 2000.
11. Уголовно-правовая охрана авторского права и смежных прав: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 / В.Б. Харченко. Х., 1996.
12. Здравомыслов Б.В. Уголовно-правовая охрана прав автора и изобретателя в СССР. — М.: Издательство Всесоюзного юридического заочного института, 1957. 32с.; Здравомыслов Б.В. Преступные нарушения авторского и изобретательского права // *Уголовное право*. Выпуск 5. — М.: ВЮЗИ, 1959.
13. Проект Закону України "Про кримінальну відповідальність" // *Українське право*. — 1998. — Число 2.; Проект Кримінального кодексу України // *Іменем закону*. — 1996. 16 травня.
14. Куц В.М. Новий Кримінальний кодекс України: яким йому бути. — Х., Інформаційно-правовий центр "Ксілон", 1999.
15. Закон України "Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо захисту прав інтелектуальної власності" від 09.02.2006 р. № 3423-IV // *Відомості Верховної Ради України*. — 2006. — № 26. — Ст. 211.
16. Кримінальне право України: Загальна частина: Підручник / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, Л.М. Кривоченко та ін.; За ред. проф. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. — 3-є вид., перероб. і допов. — К.: Юрінком Інтер, 2007.
17. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-I // *Відомості Верховної Ради України*. — 2003. — № 40—44. — Ст. 356.
18. Наумов А. Хищение интеллектуальной собственности // *Уголовное право РФ*. — 2004. — № 4.
19. Андрушко П.П. Систематизація злочинів проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина // *Кримінальне право України*. — 2006. — № 12. — С. 29—33; Нерсесян А.С. Проблеми визначення об'єкту у злочинах проти прав інтелектуальної власності // *Кримінальне право України*. — 2006. — № 7. — С. 33—39; Гулкевич В.Д. Історія розвитку кримінального законодавства про охорону авторського права та суміжних прав на території України // *Кримінальне право України*. — 2006. — № 9. — С. 37—58.
20. Уголовный кодекс Эстонской республики. — СПб.: Издательство "Юридический центр Пресс", 2001. — С. 251—255; Уголовный кодекс Испании. — М.: Издательство ЗЕРЦАЛО, 1998. — С. 87—92; Уголовный кодекс ФРГ. — М.: Издательство ЗЕРЦАЛО, 2000. — С. 166, 167.
21. Полохало В.И., Школяр С.П. О состоянии государственного и регионального

регулювання та управління в сфері розвитку, правової охорони та захисту інтелектуальної власності в Україні // *Захист прав інтелектуальної власності. Матеріали ХІІ Міжнародної науково-практичної конференції "Захист прав інтелектуальної власності". Сімферополь: Міністерство економіки АРК, 2008. — С. 18—28.*

22. Закон України "Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо гуманізації кримінальної відповідальності" від 15.04.2008 р. № 270-VI // *Відомості Верховної Ради України. — 2008. — № 24. — Ст. 236.*

ЦІКАВО ЗНАТИ

ШОВКОВА ІСТОРІЯ

Будь-яка річ в світі має свою історію народження та світового визнання. Це безумовно стосується і такої тканини, як шовк. Завдячуючи своїй красі та легкості в стародавньому світі шовк цінувався дуже високо. Батьківщиною та єдиним джерелом виробництва і постачання шовку вважався Китай. За історичними даними, понад три тисячі років Китай суворо зберігав таємницю виготовлення шовку, яка була довірена тільки ченцям. Під загрозою смертної кари заборонялось вивозити гусінь шовкопряду або їх личинок за межі країни. Тому Китай, у виробництві шовку, займав монополіне становище, а ціни на цей товар були занадто високими. Правляча еліта багатьох країн світу бажала отримати секрет виробництва шовку удаючись до різних прийомів та хитрощів.

З історії відомо, що два перських ченці, які нанесли візит римському імператору Юстиніану, розкрили йому секрет виробництва шовку, а саме: шовкову нитку виробляють тутові гусені, яких годують листям шовковичного (тутового) дерева. Ченці також запевнили Юстиніана, що клімат в деяких частинах Греції придатний для вирощування шовковичного дерева. Отже, у Юстиніана були тутові дерева, але не було шовковичної гусені. Згодом, ці ж перські ченці, за щедро винагороду, вивезли з Китаю для Юстиніана шовковичну гусінь контрабандою у пустотілих палицях.

Індійський цар отримав секрет виробництва шовку дещо іншим шляхом. Беручи за дружину китайську принцесу він забажав в якості приданого насіння тутового дерева та личинок шовкопрядів. Для принцеси почуття кохання було понад збереження національного секрету виготовлення шовку. Тому вона сховала насіння і личинки в зачіску і таким чином вивезла їх з країни.

Як результат, Китай поступово втратив монополіне становище на світовому ринку виробництва та продажу шовку.

Інформацію підготувала Ірина Петренко

За матеріалами інтернет ресурсів:

1. <http://www.elitarium.ru/index.php>
2. <http://www.onsilk.ru/history/>
3. <http://ru.wikipedia.org/wiki/>